

комплексність, своєчасність, безперервність, законність, плановість, економічність, взаємодія, поєднання гласності і конфіденційності, компетентність. Політика економічної безпеки є системою поглядів, заходів, рішень, дій в області безпеки, які створюють сприятливі умови для прийняття своєчасних управлінських рішень в УОІС та дозволяє підприємству виконувати виробничу програму, випускати конкурентоздатну продукцію, підвищувати ефективність виробництва, примножувати власність, отримувати прибуток.

Сукупність найбільш значимих стратегічних управлінських рішень розподіляють на типи стратегій економічної безпеки:

- стратегія, пов'язана з необхідністю несподівано реагувати на реально виниклі загрози виробничої діяльності, майна та персоналу;
- стратегія, орієнтована на прогнозування, своєчасне виявлення небезпек і загроз, дослідження економічної і криміногенної ситуацій як усередині підприємства, так і за межами;
- стратегія, спрямована на відшкодування завданого збитку.

Найважливішим етапом забезпечення підприємства економічною безпекою є стратегічне планування і прогнозування яке включає розробку стратегічного плану в управлінській обліково-аналітичній інформаційній системі (УОАІС). Для цього в обліково-аналітичних документах необхідно задати якісні параметри використання корпоративних ресурсів підприємства у поєднанні з його організаційно-функціональною структурою і взаємозв'язками структурних підрозділів, а також деякі кількісні орієнтири забезпечення функціональних складових та економічної безпеки в цілому. Після розробки стратегічних планів в УОІС необхідно провести оперативну оцінку рівня забезпечення та поточне тактичне планування економічної безпеки підприємства.

Аналіз рівня економічної безпеки в УОАІС проводиться на основі оцінки ефективності заходів запобігання збитків і розрахунку функціональних і сукупних критеріїв економічної безпеки підприємства. Поточне планування здійснюється на основі розробки декількох альтернативних сценаріїв розвитку ситуації і розрахунку значень сукупного критерію економічної безпеки по кожному з них.

На основі оперативної оцінки рівня економічної безпеки і вироблених рекомендацій здійснюється оперативне планування фінансово-господарської діяльності підприємства, після чого робиться практична реалізація розроблених планів в УОАІС.

І. П. Хомин, канд. екон. наук (*ТНЕУ, Тернопіль*)

ПРОБЛЕМА РЕЛЕВАНТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

З огляду на розроблену в середині 90-х років американськими вченими Д. Нортеном та Р. Капланом Концепція збалансованої системи показників (Balanced scorecard) [1, с. 31] може видатися, що будь-яка проблематика щодо релевантності фінансової інформації, необхідної менеджерам, є надуманою. Однак досить спробувати скласти баланс фінансових ресурсів – основний документ, який дозволяє регулювати рух грошових потоків підприємства, як відразу ця проблематика дає себе знати. Приміром, за вітчизняною методологією прийнято прирівнювати амортизацію необоротних активів до суми їхнього зносу. Проте очевидно, що стосовно грошових потоків підприємства це несприятне, позаяк ні перший, ані другий показник далеко не гроші.

І не тільки тому, що включення в собівартість продукції, робіт, послуг зносу/амортизації необоротних активів надто віддалене від моменту їхнього оприбуткування й реалізації, а точніше – надходження оплати від покупців, а передусім через еклектику антиподів: знос – це втрата їхньої вартості, тобто в кінцевому підсумку смерть тих чи інших об'єктів. Амортизація, як свідчить сам латиномовний а того, заперечення смерті, адже завдяки їй списані об'єкти необоротних активів замінюються іншими, тобто проходить, як прийнято вважати за економічною теорією, їхнє просте відновлення.

Та при всій ясності сутності цього процесу за тлумаченням економічної теорії, більше того, наявності навіть показника оновлення необоротних активів, розробленого у відповідності зі згадуваною Концепцією збалансованої системи показників Д. Нортена й Р. Каплана, емпірично перевірити його достовірність неможливо саме через проблему релевантності фінансової інформації, або іншими словами – змістовної відповідності між запитом, введеним у документальну інформаційно-пошукову систему, та списком виданих нею документів.

І знову ж не тільки тому, що жодного списку тут цей пошук не видасть, а в кращому випадку обмежиться Відомістю нарахування амортизації основних засобів, або таблицею розділу XIII Приміток до річної фінансової звітності ф. № 5, де насправді фігуруватиме не амортизація, а той же знос необоротних активів, причому як угадувана величина, бо наразі в економічній науці немає способу визначати його реальне значення за будь-який період. Адже зробити це візуально навіть у річному вимірі неможливо, а приладів, які могли би встановити ступінь зносу об'єктів теж наразі не винайдено.

Тому і в наш час застосовується архаїчний спосіб, відомий із часів Древнього Риму, коли умовно вважалося, приміром, що стіна якоїсь будівлі може простояти 80 років, отож величина її річного зносу мала дорівнювати $1/80$ частці "суми, в яку обійшлося будівництво" [2, с. 46]. І суті справи не міняє те, що нинішні способи нарахування зносу куди різноманітніші. Бо поза тим, що за кожним із них виходить різна сума, йому жодна з них не адекватна через згадувану вище причину. Тому тільки із-за цього собівартість продукції, робіт і послуг теж стає нерелевантною.

На це накладається вплив інфляційного чинника, який унеможливує дотримання принципу відповідності доходів і витрат через тривалий часовий лаг між другими й першими. Що найбільше проявляється в аграрному секторі економіки, де вартість сировини й матеріалів списується на витрати навіть у попередньому році, як-от на виробництво озимих культур, а доходи від реалізації зерна відображаються в другому півріччі наступного року, або й пізніше. Внаслідок цього створюється ілюзія високої рентабельності діяльності підприємств, хоча в таких випадках існує лише викривлення інформації через т. зв. інфляційний прибуток. Таким чином, проблема "релевантності – доречності чи використовуваності інформації", – так розглядав цей термін Хендріксен, – наразі не вирішена під аспектом синтаксичним і семантичним, адже вона "не сприяє досягненню мети користувача" через те, що це лише припущення, а не реальні значення. Передусім же прагматичним, оскільки не "сприяє прийняттю рішень" [3, с. 134] менеджерів.

Звичайно, проблема релевантності фінансової інформації набагато ширша, ніж виокремлені складові. Причому й стосовно них немає впевненості у безпомилковості автора цих тез, оскільки можуть бути й інші точки зору на наведені в них твердження. Тому добре, що ця проблема фігурує в якості одного з важливіших напрямів роботи конференції. Адже тільки "мозкова атака" багатьох дослідників у змозі її вирішити комплексно.

Література

1. Нивел П.Р. Сбалансированная система показателей. Пер. с англ. /Пол Р. Нивел. – Днепропетровск: Баланс: Бизнес Букс, 2004. – 328 с.
2. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней /Я. В. Соколов. – М.: Аудит ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
3. Hendriksen E. S. Accounting theory /E. S. Hendriksen. Homewood. Irwin, 1970.